

18. 10. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Majetková podstata a její rozsah

Insolvenční řízení je zvláštním druhem civilního procesu, jenž slouží k řešení úpadku či hrozícího úpadku dlužníka nikoli k prosazování individuálních zájmů věřitelů.[1] Úpadek nebo hrozící úpadek má být v insolvenčním řízení řešen některým ze způsobů, který stanovuje insolvenční zákon, tak aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužnickým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužnických věřitelů.[2] Mají-li být tyto cíle insolvenčního řízení naplněny, musí dojít ke zmapování majetkových hodnot, z nichž mají být věřitelé v průběhu insolvenčního řízení uspokojováni.

Pojem majetková podstata je jedním z klíčových pojmů insolvenčního řízení, jejíž vznik je vázán k účinkům zahájení insolvenčního řízení.

Pod pojmem majetková podstata dle ustanovení § 2 písm. e) zákona č. [182/2006](#) Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), rozumíme, že majetkovou podstatu představuje majetek určený k uspokojení dlužnických věřitelů. Co však rozumíme pojmem majetek, tento pojem definuje zákon č. [89/2012](#) Sb., Občanský zákoník v ustanovení § 495 následovně „*Souhrn všeho, co osobě patří, tvoří její majetek...*“

„Majetek tvoří souhrn všech aktiv, všech věcí, které má osoba ve vlastnictví – všechny věci hmotné i nehmotné, movité i nemovité; do majetku spadají i živá zvířata (byť nejde o věci), nejsou-li bez pána a někomu patří. Majetek tak tvoří nejen to, na co si člověk může sáhnout, co má svůj základ v reálném světě kolem nás, ale také pohledávky a jiné majetkové hodnoty, např. know-how, investiční nástroje, zaknihované cenné papíry nebo právo k patentu.“[\[3\]](#)

Rozsah majetkové podstaty se liší v návaznosti na to, kým byl podán insolvenční návrh. Byl-li insolvenční návrh podán dlužníkem náleží dle ustanovení § 205 odst. 1 do majetkové podstaty majetek, který dlužníku patřil ke dni zahájení řízení, jakož i majetek, který nabyl v průběhu řízení. Je-li insolvenční návrh podáván dlužnickým věřitelem (tzv. věřitelský insolvenční návrh) náleží do majetkové podstaty majetek, který dlužníku patřil v době, kdy insolvenční soud nařídil předběžné opatření omezující právo dlužníka s majetkem nakládat, nebo majetek, který dlužníku patřil v okamžiku vydání rozhodnutí o úpadku, jakož i majetek, který dlužník nabyl po vydání těchto rozhodnutí. „*Koncepce obsažená v tomto ustanovení insolvenčního zákona respektuje skutečnost, že podání věřitelského návrhu s sebou automaticky nespojuje omezení dlužníka v nakládání s jeho vlastním majetkem.*“[\[4\]](#) Insolvenční soud předběžné opatření vydá v případě, že je v době do vydání rozhodnutí o úpadku nutné zabránit změnám v rozsahu majetkové podstaty.[\[5\]](#) Je-li soudem vydáno předběžné opatření je vznik majetkové podstaty vázán k okamžiku účinnosti předběžného opatření.

Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12.10.2005, sp. zn. 29 Odo 322/2003 „*do majetkové podstaty náležely toliko věci nacházející se jen ve vlastnictví třetích osob, pokud tyto věci patří do majetkové podstaty v důsledku neúčinných úkonů dlužníka.*“

Do majetkové podstaty náleží i majetek, který je ve společném jmění manželů. Prohlášením konkursu zaniká společné jmění manželů a insolvenční správce je oprávněn uzavřít dohodu o vypořádání SJM nebo navrhnout vypořádání soudu. Nelze-li provést vypořádání společného jmění manželů proto, že závazky dlužníka, které z něj mohou být uspokojeny, jsou vyšší než majetek, který náleží do společného jmění manželů, zahrne se celý majetek náležející do společného jmění manželů do

majetkové podstaty. Výtěžek zpeněžení majetku náležejícího do společného jmění manželů se vypořádá přiměřeně podle pravidel pro vypořádání společného jmění manželů.[\[6\]](#)

Majetek jiných osob, než dlužníka náleží do majetkové podstaty, pouze v případech, které stanoví zákon, zejména jedná-li se o plnění z neúčinných právních úkonů. Insolvenční správce je povinen posoudit, za jakých okolností dlužník v době před zjištěním úpadku převáděl svůj majetek. Odporovatelné jsou ty úkony, kterými je naplněna skutková podstata právního úkonů bez přiměřeného protiplnění dle ustanovení § 240 insolvenčního zákona, skutková podstata zvýhodňujícího právního úkonu dle ustanovení § 241 insolvenčního zákona a skutková podstata úmyslně zkracujícího právního úkonu dle ustanovení § 242 insolvenčního zákona.

Do majetkové podstaty dále náleží i majetek, který dlužník převedl na třetí osoby v době po zahájení insolvenčního řízení. Takové právní úkony jsou vůči věřitelům neúčinné, přičemž neúčinnost těchto právních úkonů učiněných v rozporu s omezeními uloženými dlužníku ustanovení § 111 odst. 1 insolvenčního zákona, není založena teprve úspěšným odporem insolvenčního správce, ale nastává přímo ze zákona, což potvrzuje usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 10. 2008, č. j. KSUL 70 INS 2162/2008 ve věci insolvenčního řízení vedeného pod sp. zn. 1 VSPH 170/2008.

Majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí je však z majetkové podstaty vyloučen, demonstrativní výčet takového majetku je zakotven v ustanovení § 321 a § 322 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů například se jedná o „běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsten a jiné předměty podobné povahy, zdravotnické potřeby a jiné věci, které povinný potřebuje vzhledem ke své nemoci nebo tělesné vadě, a hotové peníze do částky odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce.“[\[7\]](#)

K obvyklému vybavení domácnosti se vyjádřil Nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 26.2.2004 sp. zn. 20 Cdo 180/2003 následovně: „Skutečnost, že určité věci-se zřetelem k aktuálním sociálním standardům-tvoří i typické vybavení domácnosti (kupř. barevný televizor, přehrávací aparatura, sedací souprava apod.), ještě neznamená, že jsou věcmi nezbytně potřebnými. I když jsou tedy součástí tzv. obvyklého vybavení domácnosti, nemusí být z výkonu vyloučeny, jestliže jsou současně věcmi (posuzováno především z objektivního hlediska) k uspokojování potřeb povinného zbytnými. Okolnost, že tyto věci byly dosud povinným užívány "běžně" a "přirozeně" v sledovaných souvislostech významná není; měřítko nezbytnosti se totiž neodvíjí pouze od četnosti a způsobu užívání věcí, nýbrž má základ v úvaze, zda lze na povinném požadovat, aby se při uspokojování základních životních potřeb svých a své rodiny bez uvedených věcí obešel, případně je uspokojoval na kvalitativně nižší úrovni, s nižšími náklady.“

Dle rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 13.2.2024 sp. zn. 18 Co 10/2024 se „měřítko nezbytnosti totiž neodvíjí pouze od četnosti a způsobu užívání věcí, nýbrž má základ v úvaze, zda lze na povinném požadovat, aby se při uspokojování základních životních potřeb svých a své rodiny bez uvedených věcí obešel, případně je uspokojoval na kvalitativně nižší úrovni, s nižšími náklady, dávaje přednost plnění svých zákonných povinností.“

Dle ustanovení § 207 odst. 1 insolvenčního zákona nejsou vyloučeny z majetkové podstaty věci sloužící k podnikání. Vyloučené však jsou dle ustanovení § 208 insolvenčního zákona dotace, návratné výpomoci ze státního rozpočtu, z Národního fondu, z rozpočtu územního samosprávného celku nebo státního fondu, finanční rezervy vytvářené podle zvláštních právních předpisů, majetek České národní banky, který byl na základě zvláštních dohod svěřen do správy jiné osobě, zboží propuštěné celním úřadem k dočasnému použití a majetek státu v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem.

O zjištěném majetku dlužníka pořizuje insolvenční správce soupis majetkové podstaty, který

předkládá insolvenčnímu soudu na předepsaném elektronickém formuláři. Při pořízení soupisu majetkové podstaty vychází insolvenční správce z veškerých dokumentů, jež má k dispozici, zejména se jedná o seznam majetku předložený dlužníkem, účetní a právní dokumentace dlužníka, podklady, které insolvenční správce získá lustrací, a to na základě výzvy k poskytnutí součinnosti ve smyslu ustanovení § 43 a § 44 insolvenčního zákona. Insolvenční správce soupis majetkové podstaty v průběhu insolvenčního řízení soustavně doplňuje, a to dle pokynů insolvenčního soudu a za součinnosti věřitelského výboru je-li ustanoven.

Insolvenční správce do soupisu majetkové podstaty sepíše každou věc, o níž má za to, že do majetkové podstaty patří nebo patřit může, a to i když tu je jakákoliv pochybnost, zda tam skutečně patří. Tyto pochybnosti mají zpravidla podobu sporu o vyřazení věci ze soupisu majetkové podstaty dle ustanovení § 217 odst. 2 insolvenčního zákona, sporu o vyloučení věci ze soupisu majetkové podstaty dle ustanovení § 225 insolvenčního zákona nebo sporu o vynětí věci ze soupisu majetkové podstaty dle ustanovení § 226 insolvenčního zákona. Vedle těchto sporů stojí „nesporné“ vyjmutí věci z majetkové podstaty dle ustanovení § 227 insolvenčního zákona.[\[8\]](#)

Závěrem lze konstatovat, že pro rozsah majetkové podstaty je dle insolvenčního zákona klíčové to, zda je insolvenční návrh podán dlužníkem nebo věřitelem. Otázku, zda určitý majetek byl pojat do soupisu majetkové podstaty oprávněně, je povolán řešit výlučně insolvenční soud, a to na základě žaloby na vyloučení majetku z majetkové podstaty, kterou projedná a rozhodne jako incidenční spor; jiný, než insolvenční soud nemůže posuzovat příslušnost určitého majetku k majetkové podstatě dlužníka, a to ani jako otázku předběžnou.[\[9\]](#)



JUDr. David Řezníček, LL.M., Ph.D.,
advokát

Mgr. Tereza Randlová

REZNICEK & CO.

[Řezníček & Co. s.r.o., advokátní kancelář](#)

Krajinská 281/44
370 01 České Budějovice

Tel.: +420 386 323 247
e-mail: reznicek@reznicek.com

[\[1\]](#) Usnesení nejvyššího soudu ze dne 12.12.2003 sp, zn. 29 NSCR 113/2013

[2] § 1 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

[3] Bezouška Petr, Piechowiczová Lucie, Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny, ANAG, 01.07.2013 [cit. 17.07.2024] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

[4] TARANDA, P. In HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 805.

[5] § 113 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

[6] § 274 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

[7] ŠEVČÍK, Daniel, ŠEBESTA, Jiří. Majetková podstata a její zpeněžení. Bulletin advokacie, 2012, č. 9, s. 33-35

[8] JIRMÁSEK, Tomáš. Spory o rozsah majetkové podstaty. Právní rozhledy, 2019, č. 19, s. 655-662

[9] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2014, sp. zn. 21 Cdo 953/2014

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenci při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenci – judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)